

Прилог:

Методологија за начин
обрачуна нето трошка
пружања универзалне
поштанске услуге

Садржај

1. Увод.....	3
2. Оквир за обрачун нето трошка и накнаду прекомерног оптерећења	3
3. Саставни делови обрачуна нето трошка.....	5
4. Елементи универзалне поштанске услуге за обрачун нето трошка	6
5. Обавезе националног регулаторног тела.....	7
6. Обрачун нето трошка универзалне поштанске услуге	8
7. Детаљан поступак квалификације NCUS-а	9
8. Процена прекомерног финансијског оптерећења	16
9. Обавезе ЛПО.....	18
10. Потребна документација за проверу обрачуна и утврђивање износа нето трошка	20
11. Табеле за обрачун нето трошка	22

1. Увод

Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: РАТЕЛ) дефинише методологију за начин обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге, како је утврђено у члану 36. став 9. Закона о поштанским услугама (у даљем тексту: ЗПУ).

Ова методологија утврђује начин квантификације нето трошкова, уколико их има, обавезу пружања универзалне поштанске услуге (у даљем тексту УСО) као разлику између нето трошка за јавног поштанског оператора (у даљем тексту: ЛПО) који послује са обавезама и ЛПО-а који послује без њих. Израчунавање се врши применом приступа нето избегнутих трошкова, користи се репер ефикасног оператора за расподелу трошкова и прихода, и узимају се у обзир сви остали релевантни елементи, укључујући било какве индиректне и тржишне користи које иду у прилог ЛПО, као и право на разумну добит и подстицаје за ефикасност трошкова. Добијена процена представља основ за одређивање правичне накнаде и за обезбеђивање транспарентности и избегавање прекомерне накнаде, у циљу подршке регулаторном надзору и усклађености са правилима о државној помоћи и секторским прописима. Метод за обрачун нето трошка ЛПО из члана 35. ЗПУ, као и начин остваривања права на накнаду трошкова услед неправедног финансијског оптерећења, утврђени су у складу са члановима 35. и 36. ЗПУ.

РАТЕЛ оцењује примену ове методологије, разматра захтев ЛПО, верификује прорачуне нето трошка, процењује пријављене индиректне користи и тржишне предности и доноси одлуке у складу са ЗПУ.

2. Оквир за обрачун нето трошка и накнаду прекомерног оптерећења

Ако обавеза пружања универзалне поштанске услуге (УСО) доведе до нето трошка који представља прекомерно финансијско оптерећење за ЛПО, ЛПО има право на накнаду за утврђено прекомерно оптерећење (у даљем тексту: прекомерно оптерећење).

Нето трошак УСО представља све трошкове повезане и неопходне за обављање универзалне поштанске услуге. Он настаје као резултат регулаторних захтева који се намеће даваоцу универзалне поштанске услуге да извршава обавезу пружања универзалне поштанске услуге, што често приморава даваоце поштанских услуга да структурирају своје пословање на начин који не би применили да не постоје ове обавезе. Као резултат тога, добит остварена са УСО може бити мања од добити која би била остварена без УСО. Стога поштански оператори у Европи користе неколико различитих метода за израду сопствених процена нето трошка УСО, најчешће:

- Методу потпуне алокације трошкова (Fully Allocated Cost - FAC)
- Методу нето избегнутих трошкова (Net Avoidable Cost)
- Метод профитабилности / Комерцијални приступ (Profitability Cost method / Commercial Approach).

Комерцијални приступ развијен је како би се превазишле слабости претходне две методе. Он је усклађен са критеријумима Директиве о поштанским услугама за процену нето трошка и примењује доследну дефиницију нето трошка Директиве поређењем профита са и без УСО у два сценарија: стварном правном оквиру и чистом комерцијалном контрафактуалу. Овај приступ обухвата укупне ефекте на трошкове и приходе, идентификује пошљаоце као релевантне купце, разликује директне ценовне и индиректне ефекте потражње, и квантификује тржишне и нематеријалне користи. Метода је примењена у многим земљама, нпр. Словачка, Хрватска, Мађарска, Пољска и друге.

Као што је наведено у Директиви 2008/6/ЕС Европског парламента и Савета од 20. фебруара 2008. године, нето трошак УСО рачуна се као разлика између нето трошка за именованог даваоца универзалне поштанске услуге који послује са УСО (стварни сценарио) и истог даваоца поштанских услуга који послује без УСО (комерцијални сценарио).

На основу захтева који подноси ЈПО, који укључује квантификацију нето трошка у складу са овом методологијом, РАТЕЛ врши проверу аутентичности и валидности података коришћених у прорачунима и утврђује износ нето трошка који представља прекомерно оптерећење. ЈПО је дужан да достави сву релевантну пратећу документацију у циљу оправдања квантификованог нето трошка и да обезбеди сву неопходну сарадњу.

Да би остварио право на накнаду, ЈПО мора поднети захтев РАТЕЛ-у до 31. јула претходне календарске године. Као део комплетног захтева, ЈПО мора доставити обрачун нето трошка насталог пружањем универзалне поштанске услуге припремљен у складу са члановима 35. и 36. ЗПУ и овом методологијом, као и пружити додатна објашњења о нето трошку на захтев РАТЕЛ-а. По правилу, РАТЕЛ доноси одлуку којом се утврђује износ нето трошка који представља прекомерно оптерећење у року од 90 дана од дана подношења комплетног захтева. На захтев ЈПО-а и у складу са одлуком РАТЕЛ-а, средства за накнаду прекомерног оптерећења исплаћују се из Буџета Републике Србије, уз одобрење министарства надлежног за финансије и у складу са правилима о контроли државне помоћи.

3. Саставни делови обрачуна нето трошка

У сврху обрачуна нето трошка, ЈПО треба да припреми приказ свог пословања са универзалним обавезама (стварни сценарио) и комерцијални сценарио без тих обавеза, како би се утврдила разлика између нето трошка пословања са и без обавеза. При обрачуну треба узети у обзир следеће:

1. Нето трошак се заснива искључиво на трошковима повезаним са пружањем универзалне услуге прописаног квалитета, нарочито у складу са Правилником о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуга („Службени гласник РС”, број 78/25).
2. У обрачуну нето трошка узимају се у обзир само следеће компоненте универзалне поштанске услуге:
 - a. оне у којима ЈПО бележи губитак, или
 - b. које настају када ЈПО послује под условима и трошковима који нису уобичајена комерцијална пракса - као што су пружање поштанских услуга на целој одређеној географској области по јединственим ценама и пружање одређених услуга бесплатно слепим и слабовидим особама - и које, у одсуству обавезе универзалне поштанске услуге, ЈПО не би пружао или би пружао под другачијим условима.
3. У складу са чланом 8. Правилника о условима и начину обављања поштанских услуга („Службени гласник РС” број 71/25), ЈПО је обавезан да обезбеди универзалну поштанску услугу на територији целе Републике Србије за све кориснике. При обрачуну нето трошка треба узети у обзир пружање универзалне услуге одређеним корисницима, односно групама корисника услуга за које ЈПО остварује губитак, или које се обављају по трошковним условима који нису у складу са уобичајеним тржишним правилима пословања; у ову групу спадају корисници или групе корисника услуга које ЈПО, уколико би пословао према тржишним правилима, не би пружао услуге.
4. Уколико се пружање универзалне услуге може обезбедити у складу са прописаним квалитетом на више различитих начина, обрачун нето трошка врши се узимајући у обзир методу која обезбеђује пружање универзалне поштанске услуге прописаног квалитета по најнижим трошковима, чак и ако је ЈПО изабрао другачији метод.
5. Нето трошак универзалне услуге биће смањен за све директне и индиректне користи које ЈПО остварује пружањем универзалне услуге. У складу са чланом 35. Закона о поштанским услугама Србије, директне и индиректне користи ЈПО од пружања услуга обухватају:
 - Приходе од универзалне поштанске услуге;
 - Приходе од услуге које нису укључене у универзалну поштанску услугу, а које јавни поштански оператер не би остварио да није пружао универзалну поштанску услугу.

Дакле, директне и индиректне користи од ЈПО укључују:

- приходе од универзалне услуге, као и приходе од услуга које не представљају универзалну поштанску услугу, а које ЛПО не би остварио да није пружао универзалну услугу,
 - повећање вредности брендова услед пружања универзалне услуге,
 - смањење трошкова пружања других услуга услед синергијских ефеката који произилазе из пружања универзалне услуге,
 - остале директне и индиректне користи које утврђује РАТЕЛ-а.
6. ЛПО-у се обезбеђује право на одговарајућу добит остварену пружањем универзалне поштанске услуге, која омогућава степен профитабилности уложених средстава који би био остварен да не постоји обавеза пружања универзалне поштанске услуге.
7. Економски неодобрені трошкови искључени су из обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге. У обрачун се укључују само трошкови који су неопходни за испуњавање универзалних обавеза у складу са уобичајеним комерцијалним стандардима и које ЛПО не би могао избећи у одсуству тих обавеза. Међу неодобрене трошкове могу се убројати:
- трошкови произашли из рачунских грешака, књиговодствених прорачуна, дуплих наплата,
 - трошкови неискоришћених инвестиција,
 - индиректни трошкови који нису повезани са пружањем универзалне услуге,
 - трошкови неусаглашености и избегнутог ризика (регулаторне казне, безбедносне казне),
 - ванредни трошкови (спонзорства, донације, корпоративно угоститељство),
 - порези који се не могу одбити као трошак.
8. Ради поштовања принципа транспарентности и спречавања двоструког рачунања, ЛПО мора обезбедити да се нето трошак обрачунава у складу са тим принципима.

4. Елементи универзалне поштанске услуге за обрачун нето трошка

Према Закону о поштанским услугама, члан 18. став 1, универзална поштанска услуга представља услугу од општег економског интереса која се континуирано пружа на целој територији Републике Србије, уз прописани квалитет, по приступачним ценама и под једнаким, недискриминаторским условима за све кориснике. Како би се обезбедио овај ниво услуге, Правилник о ближим условима за обављање универзалне поштанске услуге ("Службени гласник РС", број 78/25) и Правилник о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге ("Службени гласник РС", број 78/25) постављају обавезе које се могу третирали као прописани елементи у обрачуну нето трошка универзалне поштанске услуге, а то могу бити:

1. Обавеза одржавања одређене густине приступних тачака за пријем поштанских пошиљака. Уколико не би било обавезе одржавања поштанске мреже на целој територији Републике Србије, ЛПО би могао смањити мрежу приступних тачака у одређеним непрофитабилним областима.
2. Обавеза одржавања одређене учесталости доставе поштанских пошиљака. Уколико ЛПО не би имао обавезу достављати поштанске пошиљке сваки радни дан, и то најмање пет дана у недељи, осим државних и верских празника и других посебних услова утврђених чланом 9. Правилника о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге ЛПО би могао да смањи учесталост поштанске доставе.
3. Обавеза одржавања доставе поштанских пошиљака на целој територији Републике Србије. Уколико не би постојала обавеза одржавања доставе пошиљака на целој територији Републике Србије, ЛПО не би достављао пошиљке у појединим непрофитабилним областима,.
4. Обавеза испуњавања рокова уручења поштанских пошиљака прописаних одредбама чланова од 9. до 21. Правилника о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге. Уколико не би постојао захтев за пружањем нерегистрованих писама, ЛПО би могао смањити трошкове повезане са густином поштанске мреже и начином доставе.

Обавезе наведене изнад представљају „стварни сценарио“, тј. стање у којем је наметнута УСО. У складу са Директивом 2008/6/ЕС Европског парламента и Савета од 20. фебруара 2008. године, ЛПО треба да идентификује и квантификује нето трошак универзалне услуге поређењем са контрафактичким „комерцијалним сценариом“, односно начином на који би исти ЛПО пословао без УСО и без униформног ценовника или посебних услова.

У сврху обрачуна нето трошка, комерцијални сценарио претпоставља да би у одсуству УСО ЛПО пословао комерцијално. Обим услуга, цене и квалитет пратили би комерцијалну одрживост, услуге би се нудиле тамо где су профитабилне, биле би ограничене тамо где су маргиналне, а престајале где остварују губитке. Сходно томе, одређене услуге које су тренутно обухваћене универзалном поштанском услугом можда уопште не би биле пружане или би се пружале само у профитабилним деловима територије или под другачијим условима. Ова претпоставка користи се за квантификацију нето трошка УСО као разлике између пословања ЛПО са обавезама и пословања ЛПО без њих.

5. Обавезе националног регулаторног тела

У складу са ЗПУ, РАТЕЛ процењује и утврђује:

1. да ли се нето трошак универзалне поштанске услуге састоји искључиво од доказаних и економски оправданих трошкова, директних и индиректних, које би ЛПО избегао у одсуству обавезе универзалне поштанске услуге;

2. да ли је вредност нето трошка позитивна;
3. усклађеност принципа које примењује ЛПО при обрачуну нето трошка универзалне поштанске услуге са релевантним принципима утврђеним овом методологијом;
4. да ли је настала ситуација која се, према принципима из Поглавља 8. ове методологије, сматра прекомерним финансијским оптерећењем;
5. да ли износ нето трошка представља прекомерно финансијско оптерећење у складу са ЗПУ и релевантним принципима утврђеним овом методологијом;
6. да ли је нето трошак идентификован као компонента прекомерног оптерећења универзалном поштанском услугом настао искључиво као резултат УСО.

6. Обрачун нето трошка универзалне поштанске услуге

Обрачун нето трошка универзалне поштанске услуге обухвата:

- a) Обрачун нето трошка пружања универзалне услуге у складу са условом исплативости пружања те услуге, посебно директних и дела индиректних трошкова повезаних са пружањем универзалне услуге. Трошак универзалне услуге представља трошак који би било који давалац универзалне поштанске услуге избегао уколико не би постојао захтев за УСО (у даљем тексту: комерцијални сценарио).
- b) Обрачун користи обухвата директне и индиректне користи ЛПО које произилазе из пружања универзалне поштанске услуге.

У сврху обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге, ЛПО треба да изради комерцијални сценарио који приказује начин пружања услуге без УСО. Комерцијални сценарио узима у обзир, између осталог, следеће:

- a) промене у густини приступних тачака за пријем поштанских пошиљака;
- b) промене у учесталости доставе поштанских пошиљака;
- c) промене у географском покривању доставне мреже;
- d) бесплатне поштанске услуге за слепе;
- e) остале услуге и промене у условима пружања услуга које не би биле доступне или би биле доступне под другачијим условима у одсуству обавезе пружања универзалне поштанске услуге.

Комерцијални сценарио мора бити реалан и конкурентан, омогућавајући ЛПО-у да на тај начин одржи своју тржишну позицију и своје кориснике, узимајући у обзир следеће факторе универзалне поштанске услуге:

- a) географске услове и густину становништва;
- b) учесталост доставе;
- c) доступне производе и услуге;
- d) потребни квалитет услуге;
- e) потребна густина поштанске услуге;
- f) еластичност тражње (формирање цена).

Нето трошак универзалне поштанске услуге рачуна се као разлика између резултата пословања ЛПО и резултата пословања које би ЛПО остварио без обавезе универзалне поштанске услуге, према следећој формули:

$$NCUS = \sum \Delta CNCi + \sum \Delta DNCi + STC + OHC + FSR - IB + FC + Ostalo$$

Gде су:

NCUS – нето трошак универзалне поштанске услуге;

CNCi – уштеде услед промена у густини приступних тачака;

DNCi – уштеде услед промена учесталости доставе;

STC – трошкови преноса и усмеравања везани за обавезе универзалне поштанске услуге који би били избегнути уколико би се примењивао комерцијални сценарио;

OHC – промене у режијским трошковима услед пословања према комерцијалном сценарију

FSR – потенцијални приходи од пружања универзалне услуге бесплатно, у складу са чланом 18. став 3. тачка 5. ЗПУ-а;

IB – укупна вредност индиректних тржишних користи које проистичу из пружања универзалне услуге;

FC – одговарајућа разумна добит;

Остало – друге услуге и промене у условима пружања услуга које не би биле доступне или би биле доступне под другачијим условима, у одсуству обавезе универзалне услуге.

7. Детаљан поступак квалификације NCUS-а

Ово поглавље пружа детаљна упутства о показатељима идентификованим у Поглављу 6 ове методологије који се користе за обрачун нето трошка универзалне поштанске услуге, и прописује захтеве за прикупљање података, претпоставке и документацију која треба да се достави за регулаторну верификацију.

A) CNCi - Уштеде услед промена у густини приступних тачака представљају збир промена прихода и трошкова за сваку појединачну пошту, које су резултат преусмеравања активности пријема са непрофитабилних пошта на друге поште, услед преласка на комерцијални сценарио. Пошта се сматра непрофитабилном ако:

$$Cspi > Rspi$$

Где су:

Ccpi – troškovi univerzalne poštanske usluge i svih ostalih usluga pojedinačne jedinice poštanske mreže;

Rcpi – приходи од универзалне поштанске услуге и свих осталих услуга појединачне јединице поштанске мреже.

Поште које нису обухваћене обавезом универзалне поштанске услуге и које послују са губитком искључују се из NCUS обрачуна. Такве јединице не представљају трошак који настаје из обавезе пружања универзалне услуге, већ су резултат самосталне комерцијалне одлуке пружаоца услуге и стога не могу бити предмет накнаде.

Уштеде услед промена у густини приступних тачака рачунају се према следећој формули:

$$\Delta \text{ CNCi} = \sum (\text{Cci} - \text{Rci}) - \sum (\text{Csi} - \text{Rsi})$$

Gde su:

Cci – директни трошкови услуга које пружа јединица поштанске мреже која послује са губитком;

Rci – приходи од универзалне и свих осталих услуга јединица поштанске мреже која послује са губитком;

Csi – повећани трошкови других јединица поштанске мреже услед преноса обима поштанских услуга (обим универзалне услуге и свих осталих услуга) са јединица поштанске мреже које послују са губитком;

Rsi – повећани приходи других јединица поштанске мреже услед преноса обима поштанских услуга (обим универзалне услуге и свих осталих услуга) са јединицама поштанске мреже које послују са губитком.

Подаци за обрачун представљени су у Прилогу, посебно у Табели 2: Трошкови и приходи јединица поштанске мреже којима управља ЈПО, као и у Табели 3: Трошкови и приходи прераспоређени са јединицама поштанске мреже које послују са губитком на јединице поштанске мреже које ЈПО задржава у комерцијалном сценарију. Делимично се подаци из Табеле 4: Обим примљених и испоручених пошиљака и извршених услуга у јединицама поштанске мреже које послују са губитком и Табеле 5: Карактеристике јединица поштанске мреже које послују са губитком, могу користити за верификацију овде наведених података.

В) DNCi – уштеде услед промена у учесталости доставе представљају збир промена трошкова за свако доставно подручје, које су резултат промене учесталости и/или методе доставе у непрофитабилним подручјима и пада прихода, јер неке услуге због промена у достави не могу бити пружене у непрофитабилним подручјима. Ове промене се обрачунавају према следећој формули:

$$\sum \Delta \text{ DNCi} = \sum \Delta (\text{PDCi} + \text{ODCi} - \text{RDi})$$

Gde su:

PDCi – уштеде у трошковима рада за реон поштару остварене од стране ЛПО-а услед смањења учесталости доставе;

ODCi – остали трошкови повезани са уштедама на достави (нпр. доставне јединице поштанске мреже, уштеда на гориву а за моторна возила, путарине, трошкови сервиса, потрошни материјал);

RD_i – приходи од производа које ЛПО не би остварио да није обезбедио учесталост доставе у складу са прописаним квалитетом у складу са Правилником о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге.

Обрачун мора бити подржан документацијом како је прописано у Табели 6: Подаци о достави и пружању поштанских услуга у подручјима са доминацијом пешачких рута. Документација треба да садржи листу рута које подлежу смањеној учесталости доставе и све податке неопходне за процену изводљивости и континуираности функције доставе у оба сценарија, укључујући трошкове, обим пошиљки и оперативне параметре (локација, број домаћинстава, удаљености, средства превоза, пређена удаљеност по типу транспорта/пешачење, број норма минута по врсти услуге), итд.

- С) STC су трошкови преноса и усмеравања везани за универзалну услугу, који произлазе из промена густине поштанске мреже и начина доставе, а који не би постојали да ЛПО послује према комерцијалном сценарију.
- Д) ОНС су административни трошкови које би ЛПО уштедео према променама у комерцијалном сценарију.
- Е) FSR представља потенцијални приход који ЛПО губи у сценарију USO, у складу са чланом 18. став 5. ЗПУ, јер се ове услуге пружају бесплатно. Сматра се да би те услуге биле пружене под комерцијалним условима у складу са стандардним тржишним условима.

Могући приходи од бесплатних услуга рачунају се према следећој формули:

$$FSR = V_o \times P_b$$

Где су:

V_o – број бесплатних услуга пружених у складу са чланом 18. став 2. тачком 5. ЗПУ;

P_b – стандардна цена услуга, упоредива са услугама које се пружају бесплатно под условима обавезе пружања универзалне поштанске услуге;

Подаци за обрачун су изражени у Прилогу – Табела 9: Могући приходи од бесплатних услуга.

- F) IB (индиректне користи), у складу са чланом 35. став 4.¹ ЗПУ, су оне користи које јавни поштански оператор остварује из пружања универзалне поштанске услуге, а које не би настале у одсуству обавезе пружања универзалне услуге, и које нису директно евидентирани у рачуноводственим евиденцијама ЛПО.

Индиректне тржишне користи су:

- 1) Пореске олакшице, као што су ослобођења од ПДВ-а, будући да су универзална поштанска услуга и остале поштанске услуге ослобођене од ПДВ-а.

Формула за обрачун:

$$TB = (Rev\ 0 - Rev1) - (Trošak\ Prorate\ 0 - Trošak\ Prorate\ 1)$$

Где су:

TB – вредност пореског одбитка;

Rev 0 – ЛПО приходи од универзалне поштанске услуге у стварном сценарију;

Rev 1 – приходи ЛПО од универзалне поштанске услуге у комерцијалном сценарију. У овом сценарију, приходи су пројекционо смањени због корекције нето цена универзалне услуге услед увођења ПДВ-а на ове услуге;

Trošak Prorate 0 – трошак непризнатог дела улазног пореза ЛПО-а у стварном сценарију;

Trošak Prorate 1 – трошак непризнатог дела улазног ПДВ-а ЛПО-а у комерцијалном сценарију.

- 2) Повећан углед компаније и вредност бренда због статуса ЛПО, јер клијенти придају додатну вредност бренду ЛПО услед пружања универзалне поштанске услуге одређеног нивоа квалитета и поузданости.

Формула за обрачун:

$$EB = MC \times SC$$

Где су:

EB – вредност повећаног угледа компаније и користи од бренда;

MC – маркетиншки трошкови ЛПО;

SC – удео маркетиншких трошкова које би ЛПО имао у комерцијалном сценарију за повећање вредности бренда.

Претпоставља се да SC неће премашити 20% годишњих маркетиншких трошкова ЛПО.

¹ Вредност директне тржишне користи евидентира се у рачуноводственим евиденцијама даваоца универзалне поштанске услуге као директни приход који произилази из пружања универзалне услуге, углавном у облику прихода, евентуално трошкова. Сходно томе, директне тржишне користи и њихов третман у комерцијалном сценарију директно су укључени у формулу за израчунавање нето трошка универзалне услуге, при чему се узимају у обзир промене у трошковима и приходима.

- 3) Повећани ефекти оглашавања услед већег броја пошта, поштанских сандучића, поштанских возила и поштара који носе лого ЛПО, укључујући оне којим директно управља ЛПО или ангажује путем уговора са трећим лицима.
Формула за обрачун:

$$AE = (TAS0 - TAS1) \times AF \times RPP + (VAS0 - VAS1) \times RPV + (NM0 - NM1) \times RPM$$

Где су:

AE – повећана вредност користи од оглашавања;

TAS0 – Број огласних простора на и унутар објекта у сценарију USO;

TAS1 – Број огласних простора на и унутар објекта у комерцијалном сценарију;

AF – параметри оглашавања (просечна величина рекламног простора);

RPP – референтна цена за одређену величину рекламног простора;

VAS0 – Број возила у сценарију обавезе пружања универзалне поштанске услуге;

VAS1 – Број возила у комерцијалном сценарију;

RPV – референтна цена за оглашавање на возилима при одређеној учесталости појављивања;

NM0 – Број поштара у сценарију обавезе пружања универзалне поштанске услуге;

NM1 – Број поштара у комерцијалном сценарију;

RPM – Референтна цена за оглашавање на униформама.

Вредност референтних цена треба да одражава накнаде које би ЛПО примио у случају комерцијалне употребе свог рекламног простора.

- 4) Привилеговани приступ филателистичком тржишту, јер је ЛПО једини субјект са правом издавања поштанских марака.

Формула за обрачун:

$$PM = TRS - USV$$

Gде су:

PM – вредност користи од привилегованог приступа филателистичком тржишту;

TRS – укупни приходи од поштанских марака;

USV – вредност коришћених марака.

- 5) Приходи и расходи од камата услед одложеног плаћања услуга.

Приход од камата настаје због унапред плаћене поштарине, јер су поштанске марке унапред плаћена услуга ЛПО, што је ефекат једнак зајму без камата. Трошкови камата настају када ЛПО одобри одложено плаћање дистрибутерима поштанских марака, при чему ЛПО пружа услугу купцима без примања стварне уплате од дистрибутера. Ова два ефекта се међусобно поништавају.

Формула за обрачун:

$$IP = SR \times SOH \times T \times CC - LI \times CC$$

Gде су:

IP – вредност користи везаних за приходе од камата

SR – годишњи приход ЛПО од продаје поштанских марака у нефилателистичке сврхе;

SOH – удео просечне годишње продаје марака који остаје купцима за будуће периоде;

T – просечно време држања поштанских марака између куповине и употребе, изражено као удео у години (нпр. 6 месеци представља 0,5)

CC – трошак капитала ЛПО;

LI – Приход остварен од продаје маркица дистрибутерима уз одложено плаћање.

- 6) Ослобађање од дозвола за превоз, пореза на возила и сличних обавеза. Ако је ЛПО ослобођен од неких обавеза, као на пример плаћање казни за паркирање или пореских обавеза на возила:

$$FE = NV \times F$$

Gде су:

FE – вредност користи од ослобађања од накнада;

NV – Број возила;

F – стандардне накнаде, које представљају трошкове за паркирање или друге накнаде, порез на возила или друге важеће накнаде.

Вредности појединачних индиректних користи сумирају се у Прилогу – Табела 8: Квантификација индиректних тржишних користи.

- G) Право ЛПО на остваривање разумног нивоa добити, изражено као стопа на капитал додељен прихватљивом нето трошку универзалне поштанске услуге. Разумна добит се сматра стопом повраћаја одређене на основу процене улагања компаније. Очекивана стопа повраћаја узима у обзир ниво ризика улагања и представља поврат који инвеститор захтева као надокнаду тиме што се одриче коришћења финансијских средстава.

За потребе квантификације нето трошка, разумна добит се изражава као разлика између трошкова финансирања предузећа са и без обавезе пружања универзалне поштанске услуге. Трошкови финансирања рачунају се као нето имовина помножена са WACC-ом (пондерисани просечни трошак капитала).

Формула за обрачун:

$$FC = WACC \times (NA \text{ with US} - NA \text{ without US})$$

Где су:

FC – трошак финансирања предузећа (разумна добит);

WACC – пондерисани просечни трошак капитала;

NA – нето имовина.

- Н) Остале промене у добити или губитку ЈПО које би настале у комерцијалном сценарију и независне су од обавезе пружања универзалне поштанске услуге. Оне углавном обухватају друге услуге и промене у пружању услуга које не би биле пружене, или би биле пружене под другачијим условима, у одсуству обавезе пружања универзалне поштанске услуге.

8. Процена прекомерног финансијског оптерећења

У сврху утврђивања подобности за приступ средствима из буџета Републике Србије ради накнаде нето трошкова универзалне услуге, како је наведено у поглављу 6. ове Методологије, нето трошак универзалне поштанске услуге мора представљати неправедно финансијско оптерећење за ЈПО.

Нето трошак универзалне поштанске услуге сматра се неправедним финансијским теретом за ЈПО ако је таквог обима да се разумно не може очекивати да га ЈПО самостално сноси.

За потребе доношења одлуке да ли нето трошак универзалне поштанске услуге представља прекомерно финансијско оптерећење, РАТЕЛ процењује следеће:

- a) да ли су, при обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге, узети у обзир само трошкови везани за пружање универзалне услуге у квалитету који је захтеван стандардима квалитета универзалне поштанске услуге утврђеним Законом о поштанским услугама и Правилником о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге. За привремени период од 3 године, РАТЕЛ може одлучити о неправедном финансијском оптерећењу и у случајевима када ЈПО није у потпуности остварио стандарде квалитета утврђене Законом о поштанским услугама и Правилником о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге. У таквим случајевима, ЈПО има право на накнаду пропорционалну нивоу квалитета који је заиста пружен. Финансијска накнада остварена у таквом случају мора бити директно усмерена на повећање стварно постигнутих стандарда квалитета у наредном периоду, што мора бити доказано регулаторном телу;
- b) да ли нето трошак универзалне поштанске услуге чине искључиво проверљиви и економски прихватљиви трошкови;
- c) да ли је нето трошак универзалне поштанске услуге обрачунат у складу са принципима утврђеним у овој методологији;
- d) да ли је јавни поштански оператор пословао ефикасно са аспекта трошкова и да ли би идентификовани трошкови били избегнути у одсуству УСО;
- e) да ли је потенцијална накнада која произилази из УСО потребна и пропорционална;
- f) да ли је EBITDA маргина ЈПО ($EBITDA = \text{добит пре камата, пореза, депрецијације и амортизације}$) најмање 5% нижа од просечне EBITDA маргине три највећа поштанска оператора на тржишту. Обрачун се заснива на проверљивим и економски оправданим подацима из рачуноводствених евиденција/финансијских извештаја ЈПО и осталих поштанских оператора.

Нето трошак универзалне поштанске услуге сматра се неправедним финансијским оптерећењем, ако су сви критеријуми из претходног пасуса испуњени.

9. Обавезе ЈПО

За потребе обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге, ЈПО треба да:

- a) израчуна нето трошак универзалне поштанске услуге у складу са принципима утврђеним у овој методологији;
- b) израчуна вредност тржишних користи које произилазе из пружања универзалне поштанске услуге, у складу са принципима утврђеним овом Методологијом;
- c) достави РАТЕЛ -у податке за обрачун у облику и обиму наведеном у Прилогу – Табеле 1-9 ове Методологије;
- d) омогући РАТЕЛ-у приступ својој документацији која подржава прорачуне и претпоставке (укључујући референце на изворе) неопходне за оправдање квантификованог нето трошка универзалне поштанске услуге;
- e) спроводи годишње евалуације универзалне поштанске услуге на основу резултата мерења квалитета, процењујући квалитет услуге према унапред утврђеним критеријумима из Правилника о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге.

У процесу обрачуна нето трошка, ЈПО треба да се придржава следећих принципа:

- a) трошкови повезани са пружањем универзалне услуге треба да узму у обзир прописани квалитет услуге. У привременом периоду може се узети у обзир стварни квалитет услуге;
- b) обрачун трошкова узима у обзир трошкове пружања услуга одређеним групама корисника, при чему ЈПО трпи губитак или их пружа под условима и трошковима који не одговарају уобичајеним тржишним условима, а које не би пружао да нема USO;
- c) обрачун нето трошка треба да буде транспарентан, а сви делови трошкова морају бити повезани са одговарајућим основним подацима, који треба да буду подржани одговарајућом документацијом;
- d) компоненте нето трошка које се обрачунавају засебно морају бити обједињене на начин који спречава двоструко рачунање;
- e) ЈПО има право на одговарајући ниво добити, који одговара нивоу добити који би био остварен да не постоји обавеза пружања универзалне поштанске услуге;
- f) Нето трошак универзалне поштанске услуге умањује се за износ тржишних користи које ЈПО остварује пружањем универзалне поштанске услуге;

- g) Економски неосновани трошкови, како су дефинисани у Поглављу 3, тачки 7. ове Методологије, изузимају се из обрачуна нето трошка.

10. Потребна документација за проверу обрачуна и утврђивање износа нето трошка

До 31. јула, ЈПО доставља комплетну, тачну и проверљиву документацију за проверу обрачуна нето трошка универзалне поштанске услуге, која доказује усклађеност са овом Методологијом, Законом о поштанским услугама и релевантним правилницима, као и која омогућава надлежном органу проверу обрачуна и спречавање прекомерне накнаде. Најмање, документација треба да садржи:

- обрачун нето трошка са јасно дефинисаним сценаријима „са USO“ (стварни) и „без USO“ (комерцијални), моделом обрачуна, скуповима података и временским хоризонтима;
- наративну/методолошку белешку која описује претпоставке, правила расподеле, носиоце трошкова, третман индиректних/тржишних користи, обрачун разумне добити (WACC), репер ефикасног оператора и искључење економски неодобренних трошкова (како је дефинисано овом Методологијом);
- одвојене евиденције за USO и неуслугне активности и усклађивање са ревидираним финансијским извештајима;
- доказе о усклађености са прописаним стандардима квалитета (ЗПУ и релевантни Правилници);
- оперативне податке као што су специфицирани у Табелама 1–9, укључујући руте са смањеном учесталосту доставе, приступне тачке, обиме, трошкове и кључне параметре (локација, број домаћинстава, удаљености, начини транспорта и др.);
- пратеће документе за цене, јединствену цену и обавезе покривености, као и додатна објашњења на захтев надлежног органа;
- извештај ревизора о стварним подацима коришћеним у обрачуну;
- листу пошта које послују са губитком и њихових локација, укључујући основне трошкове и приходе разврстане по релевантним категоријама, укључујући доказе о основним претпоставкама, ради процене финансијског терета нето трошкова.

Комерцијални сценарио се пројектује како би омогућио процену његове реалности и одређивање утицаја на сваки параметар понаособ. У комерцијалном сценарију треба навести:

- a) за сваку пошту која послује са губитком, заменску приступну тачку или контакт тачку преко које би услуге те поште биле пружене, као и, где је применљиво, локације за депоновање/задржавање поштанских пошиљака;
- b) опис измењеног система доставе са квантификацијом његовог утицаја на трошкове;

- с) листу насеља или географску област у којој мрежа неће функционисати са свакодневном учесталошћу доставе (односно учесталошћу дефинисаном Правилником о параметрима квалитета, мерилима и критеријумима за обављање универзалне поштанске услуге), заједно са описом и оперативним информацијама о рутама доставе; као и утицај на све услуге које користе мрежу доставе; у складу са релевантним радним стандардима и законодавством.

11. Табеле за обрачун нето трошка

Табела 1: Резиме резултата

	Скраћеница	Референца упутства	Вредност (у РСД)
Промене у трошковима и приходима			
Уштеде услед промена у густини приступних тачака	$\sum \Delta \text{CNC}_i$	Поглавље 7, (А)	
Уштеде услед промена у учесталости доставе	$\sum \Delta \text{DNC}_i$	Поглавље 7, (В)	
Трошкови преноса и усмеравања повезани са USO који би били избегнути да је примењен комерцијални сценарио	STC	Поглавље 7, (С)	
Промене у режијским трошковима ради пословања према комерцијалном сценарију	ОНС	Поглавље 7, (Д)	
Потенцијални приходи од пружања универзалне услуге без накнаде у складу са чланом 18. Закона о поштанским услугама	FSR	Поглавље 7, (Е)	
Индиректне користи	IV	Поглавље 7, (F)	
Вредност пореског одбитка	TB	Поглавље 7, (F), тачка 1	
Вредност повећаног угледа компаније и користи од бренда	EB	Поглавље 7, (F), тачка 2	
Повећана вредност користи од оглашавања	AE	Поглавље 7, (F), тачка 3	
Вредност користи од привилегованог приступа филателистичком тржишту	PM	Поглавље 7, (F), тачка 4	
Вредност користи везане са приходима од камате	IP	Поглавље 7, (F), тачка 5	
Вредност користи од ослобађања од накнада	FE	Поглавље 7, (F), тачка 6	
Одговарајућа разумна добит	FC	Поглавље 7, (G)	
Друге услуге и промене у условима пружања услуга које не би биле доступне, или би биле доступне под другачијим условима, у одсуству USO	друго	Поглавље 7, (H)	
Укупно			

Табела 2: Трошкови и приходи јединица поштанске мреже којима управља ЛПО

Поштански број	Јединица поштанске мреже	Приходи у РСД (Rcpi)					Укупни трошкови у РСД (Cspi)											
		Универзална поштанска услуга	Универзалне поштанске услуге	Поштанске услуге ван опсега	Финансијске услуге	Остале услуге	Укупни приходи	Трошкови запослених	Трошкови објеката	Трошкови опреме	Амортизација зграда и опреме	Трошкови возила	Остали производни трошкови	Непроизводни трошкови	Службена пошта	Интерне активности подршке	Интерне активности одржавања	Укупни трошкови
	ЛПМ i																	
	ЛПМ																	
	ЛПМ n																	
Укупно																		

Табела 3: Трошкови и приходи прераспоређени са јединица поштанске мреже које послују са губитком на јединице поштанске мреже којима управља ЈПО

Подаци за јединице поштанске мреже (ЈПМ):		Приходи ЈПМ која послује са губитком (R_{ci})	Директни трошкови ЈПМ која послује са губитком (C_{ci})	Наследна ЈПМ	Приходи пребачени на наследну ЈПМ (R_{si})	Трошкови пребачени на наследну ЈПМ (C_{si})	Уштеде услед промена у густини приступних тачака (ΔCNC_i)
Поштански број	ЈПМ i						
	ЈПМ						
	ЈПМ n						
Укупно							

Напомена : Структура R_{ci} , C_{ci} , R_{si} , C_{si} мора бити усклађена са Табелом 2

Табела 4: Обим примљених и испоручених поштиљака и извршених услуга у јединицама поштанске мреже које послују са губитком

Подаци за ЈПМ:		Предате поштиљке							Поштиљке предвиђене за доставу										Уговорене услуге			
		Нерегистроване писмоносне поштиљке	Секограме	Директна адресована пошта	Препоручена и вредносна писма	Пакети и вредносни пакети	Експрес поштиљке	Упутнице	Остале поштиљке	Нерегистроване писмоносне поштиљке	Секограми	Препоручена и вредносна писма	Пакети и вредносни пакети	Адресована директна пошта	Експрес поштиљке	Упутнице	Остале поштиљке	Исплата пензија и накнада шалтеру поште	Пензије и накнаде исплаћене на шалтеру поште	Уплате рачуна извршене на шалтеру поште	Банкарске операције извршене у име уговорне банке	Остале услуге на шалтеру поште
Поштански број	ЈПМ i																					
	ЈПМ																					
	ЈПМ n																					
Укупно																						

Табела 5: Карактеристике јединица поштанске мреже које послују са губитком

Поштански број	Јединица поштанске мреже	Тип ЈПМ: Пријемна пошта (P) / Испоручна (I) / Доставна пошта (D)	Радно време са корисницима / број сати недељно	Удаљеност најдаље доставне локације од ЈПМ у km	Подручје доставе ЈПМ – орштине које опслужује	Број Рута доставе	Број доставних подручја (реона)	од којих: број рута пешипце	од којих: број моторних рута	Број тачака доставе (домаћинства и правна лица)	ЈПМ која преузима подручје доставе према комерцијалном сценарију
	ЈПМ i										
	ЈПМ										
	ЈПМ n										

Табела 6: Подаци о достави пошиљака и пружању поштанских услуга у подручјима са доминацијом пешачких рута

Δ DNCi			
Уштеде услед промена у учесталости доставе (Δ DNCi)			
Изгубљени приходи услед смањења учесталости доставе (Rdi)			
Остале уштеде приликом доставе (трошкови горива и сл.) (ODCi)			
Уштеде у трошковима радне снаге за поштаре остварене услед смањења учесталости доставе (PDCi)			
Искоришћеност фонда радног времена у %			
Број комерцијалних пошиљака			
Број пошиљака у оквиру универзалне услуге			
FTE који покривају руте са превозним средствима			
FTE који покривају пешачке руте			
Број потребних FTE			
Број доставних тачака (домаћинства)			
Од тога: дужина пешачке руте (km)			
Дужина доставне руте (km)			
Учесталост доставе			
Тип руте доставе			
Сценарио са USO			
Искоришћеност фонда радног времена у %			
Број комерцијалних пошиљака			
Број пошиљака у оквиру универзалне услуге			
FTE који покривају руте са превозним средством			
FTE који покривају пешачке руте			
Број потребних FTE (запослени са пуним радним временом)			
Број доставних тачака (домаћинства)			
Од тога: дужина пешачке руте (km)			
Дужина доставне руте (km)			
Учесталост доставе			
Тип руте доставе			
Рута доставе		Рута i	Рута n
Поштански број поште којој припада рута доставе			
Укупно			

Табела 7: Подаци о променама трошкова и прихода према променама параметара дефинисаним у комерцијалном сценарију за појединачне елементе и процесе у РСД

	ЈПО са обавезом пружања универзалне услуге		ЈПО без обавезе пружања универзалне услуге	
	Трошкови	Приходи	Трошкови	Приходи
Пријемни део ЈПМ	A1	F1	A1 – Вредност $\sum \Delta \text{CNCi}$	F1 – део изгубљених прихода услед затварања ЈПМ
Достава	B1		B1 – Вредност $\sum \Delta \text{DNCi}$	
Пренос	C1	x	C1 – Вредност STC у вези са транспортом	x
Усмеравање	D1	x	D1 – Вредност STC у вези са усмеравањем	x
Режијски трошкови	E1	x	E1 – Вредност ОНС	x
Укупно				

Табела 8: Квантификација индиректних тржишних користи

Индиректне тржишне користи у РСД						
Укупно	Остале индиректне користи	Ослобађање од дозвола за превоз, пореза на возила и сличних обавеза (FE)	Приходи и расходи од камата услед одложеног плаћања услуга (IP)	Повлашћен приступ филателистичком тржишту (PM)	Повећани ефекат оглашавања (маркетинга) (AE)	Повећана корпоративна репутација и вредност бренда (EB)
Пореске користи (TB)						

Табела 9: Могући приходи од бесплатних услуга

	Vo	Pb	FSR = Vo x Pb
	Број пружених бесплатних услуга	Стандардна цена услуге, упоредива са услугом која се пружа бесплатно	Могући приходи од бесплатних услуга
Услуга 1			
Услуга 2			
Услуга 3			
Услуга 4			

Услуга n			
Укупно	x	x	Σ